

Handlingen i En vintersaga

Kung Polixenes av Böhmen besöker sin barndomsvän kung Leontes av Sicilien. Denne ber sin hustru Hermione att locka Polixenes att stanna längre. När hon lyckas blir Leontes svartsjuk och misstänker otrohet. Han beordrar sin hovman Camillo att förgifta Polixenes. I stället flyr denne med Polixenes till Böhmen. Leontes låter sätta Hermione i fängelse. När hon föder en dotter och hovdamen Paulina visar flickan för Leontes säger han att barnet ska dödas. Paulinas make, hovmannen Antigonus, ber för flickans liv och får order att sätta ut henne i ödemarken. Hermione ställs

inför rätta för otrohet och oraklet i Delfi slår fast att hon är oskyldig. Leontes vägrar böja sig, men när han får veta att hans son Mamillius och Hermione är döda grips han av ånger och beslutar ägna resten av sitt liv åt botgöring. Antigonus tar spädbarnet, som han döpt till Perdita, till Böhmens kust. Han blir dödad av en björn, men en herde hittar Perdita och uppfostrar henne som en dotter. Tiden kommer in som rollfigur och berättar att 16 år har gått. Kung Polixenes oroar sig för att hans son Florizel så ofta hälsar på hos en herde. Han och Camillo deltar förklädda i en herdefest, där även den

charmige skojaren Autolycos deltar. De finner att Florizel uppvaktar Perdita. Polixenes förklarar att en herdedotter inte duger till gemål åt hans son. På Camillos förslag rymmer kärleksparet till Sicilien. Kung Leontes välkomnar dem varmt. Polixenes förföljer dem, men allt reds ut och de unga får varandra. Paulina lovar visa dem en fantastisk staty av Hermione. Den blir levande och Paulina berättar att Hermione gömt sig i alla år. Nu återförenas hon med Leontes. Denne föreslår att Camillo och Paulina ska gifta sig.

Tiden som rollfigur

Texter: Kent Häglund

TIDEN I EN VINTERSAGA är en märklig rollfigur. Den kommer in i början av fjärde akten, berättar att det gått sexton år och orienterar lite om vad som hänt. Det är en svår roll för att den är så betydelsefull trots att den är kort – bara 30 rader. Om inte skådespelaren direkt hittar rätt stämning och tonfall blir den löjlig. För regissörer och teaterchefer är det naturligtvis frestande att låta en aktör dubblera Tiden med en annan roll i pjäsen. Men det måste i så fall göras med eftertanke så att inte publikens associationer styrs åt fel håll.

I ENGELSKA UPPSÄTTNINGAR av *En vintersaga* är det näst intill regel att Tiden spelas av en man. I Sverige har det utvecklats en tradition att kvinnor tar hand om figuren. I radioföreställningen 1938 var det Harriet Bosse. I Ingmar Bergmans *Vintersagan* på Kungliga Dramatiska Teatern 1994 var det Kristina Adolphson som glänste i den lilla men viktiga rollen.

Uppsättningen var influerad av Carl Jonas Love Almqvist och tänktes försiggå i herr Hugos jaktstlott. Kristina Adolphson berättar att hon kom in i början och satte sig på första bänk:

– Jag, Tiden, provar många, hjälper andra, gör ont och gott och sprider skräck och glädje. Nu får jag lust att bruka mina vingar och till ett flyktigt ögonblick helt snabbt förvandla hela sexton års förlopp, ett väldigt svalg! Ta inte illa upp, ty jag har makt att bryta alla lagar, att hjälpa eller stjälpa som jag vill. Jag är precis densamme som jag var när denna värld blev till, och skall förbli så. Allt det som glittrar nu, det gör jag gammalt och matt och dunkelt. Vad jag nu berättar skall också mista glansen och bli glömt. Nu vänder jag mitt timglas, nu skall scenen helt plötsligt växla, som om ni, mitt herrskap, just vaknat upp ur en tömrosasömn...

Kristina Adolphson. Foto: Bengt Wansellius

– Sedan satt jag där hela första halvan av föreställningen. Tidigt i den andra delen kom jag upp på scenen med en pall. Jag satte mig på den, ringde i den stora väckarklockan jag hade med mig och började säga min långa replik. Sedan gick jag ner och satte mig igen och satt kvar ända till slutet av föreställningen. Då gick jag ut mot fonden, med en mycket mycket lång och stilig röd schal släpande efter mig, det skulle symbolisera tidens flöde. Människor har berättat för mig att det här var ett mycket vackert slut på föreställningen.

VINTERSAGAN SPELADES 109 GÅNGER. Blev det aldrig långtråkigt att sitta där på första bänk?
– Ibland var det det. Men ofta var det väldigt intressant.

Kristina Adolphson har inget minne av att Ingmar Bergman diskuterade rolltolkningen med henne:
– Regissörer är ju så olika. Hade det varit Alf Sjöberg så hade jag fått en lång föreläsning om synen på tiden från antiken till idag, och en massa idéhistoria från renässansen. Ingmar Bergman brukar inte föreläsa så mycket, jag kommer ihåg att han sa att jag skall sitta stilla så att de kunde sätta ett speciellt vackert ljus på mig.